PENĚŽNÍ TRH
V ŘÍZENÉM HOSPODÁŘSTVÍ

H 1624

SBÍRKA PŘEDNÁŠEK
pořádaných
ČESKOU SPOLEČNOSTÍ NÁRODOHOSPODÁŘSKOU
v období 1947-48

III.

PENĚŽNÍ TRH V ŘÍZENÉM HOSPODÁŘSTVÍ

Přednesl
ve schůzi společnosti dne 17. listopadu 1947
JUDr JOSEF HRAŠE

V PRAZE 1948
Nákladem České společnosti národohospodářské
Tiskem knihtiskárny „Prometheus" v Praze
V komisi knihkupectví Fr. Řivnáče, Praha-Příkopy 24

úvěr - peněžní trh ČSR.

SBÍRKA PŘEDNÁŠEK
pořádaných
ČESKOU SPOLEČNOSTÍ NÁRODOHOSPODÁŘSKOU
v období 1947-48

III.

PENĚŽNÍ TRH V ŘÍZENÉM HOSPODÁŘSTVÍ

Přednesl
ve schůzi společnosti dne 17. listopadu 1947
JUDr JOSEF HRAŠE

V PRAZE 1948
Nákladem České společnosti národohospodářské
Tiskem knihtiskárny „Prometheus" v Praze
V komisi knihkupectví Fr. Řivnáče, Praha-Příkopy 24

F1624
2094/48

ZF274

DEFINICE.

Co je to peněžní trh, je jistě dobře známo. A tak se můžeme spokojiti jen velmi stručnou definicí: o *trhu* mluvíme tam, *kde z obchodů vyplývá cena, která* je určitou dobu stejná a potom se plynule mění, takže cena v každém jednotlivém obchodu docílená *jest v souvislosti s cenou předchozí i následující.*

Na peněžním trhu se *obchoduje penězi* v moderním slova smyslu, t. j. *pohledávkami,* ať již existujícími nebo teprve vznikajícími, t. j. *úvěrem.*

Cena, která se za peníze platí, jest úrok a vyjadřuje se procentem částky převáděné.

Tento peněžní trh v nejširším slova smyslu lze děliti v řadu trhů speciálních. Nejdůležitější jest dělení na trh krátkodobý a dlouhodobý.

Krátkodobý trh peněžní zásobuje průmysl, obchod i peněžnictví penězi, kterých potřebují jen na krátkou dobu; z toho nejdůležitější jest provozní úvěr průmyslový, který opatřuje výrobě tovární a řemeslné prostředky k nákupu surovin a výplatě mezd po dobu výroby a který lze splatiti po prodeji výrobků nebo po inkasu účtu za dodané služby. Někdy arci „zamrzne", hlavně v období krise, kdy vázne prodej a inkaso.

Zvláštním druhem krátkodobého úvěru pro peněžní ústavy jsou *„denní peníze",* které si opatřují peněžní ústavy od jiných peněžních ústavů hlavně k překlenutí časové a jen několik dní trvající potřeby peněz, která jest vyvolána pravidelným rytmem hospodářského života, jak jest způsoben našimi zvyklostmi, jako jest na př. měsíční výplata gáží, čtvrtletní povinnost podávati hlášení a výkazy, roční bilancování a uveřejňování bilancí. Také týdenní výplata mezd vyvolává týdenní rytmus, který lze zjistiti v denních výkazech oběhu bankovek, který však není tak intensivní, aby působil na peněžní trh.

Dlouhodobý peněžní trh slouží těm, kdo potřebují peněžní prostředky na dlouhou dobu, t. j. na řadu let, a umožňuje majitelům takových prostředků, ať jsou to peněžní ústavy nebo jiné

právnické osoby, ať jsou to jednotlivci, aby své peněžní prostředky rozpůjčili na dlouhou dobu. Mluvíme pak o trhu kapitálovém, protože peněžní prostředky, které vlastník může po dlouhou dobu postrádati a které také na dlouhou dobu chce investovati, nazýváme *kapitálem.*

Všechny tyto speciální peněžní trhy spolu arci organicky souvisejí. Z denních peněz stanou se snadno peníze provozní, z provozních, tedy krátkodobých, snadno peníze investiční. I obrácený postup je možný. Má-li peněžní trh řádně fungovati, musejí úrokové sazby platné na jednotlivých trzích býti v určitém vztahu, který odpovídá poměrům a vztahům mezi jednotlivými poptavači na straně jedné a mezi jednotlivými nabízeči peněz na straně druhé.

Zejména úrokové sazby platné na jednotlivých trzích musí býti v určitém poměru, který odpovídá těmto vztahům, neboť na peněžním trhu v dobách klidných mezinárodně i vnitropoliticky, rozhoduje výpočet rentability. Peněžní trhy umožňují, aby „člověk hospodářský", se kterým počítá klasická teorie národohospodářská plně a neomezeně se projevil a způsobil svým jednáním zase určité nové vztahy na peněžním trhu i jinde.

A tak se vytváří celé prostředí, které jednak samo reaguje na jednotlivé větší obchody, jednak samo takovými obchody jest ovlivňováno. Jednotlivé peněžní trhy dílčí i peněžní trh v nejširším slova smyslu chovají se tedy jako organismy: reagují na popudy z vnějška a přizpůsobují se novým poměrům, jednak samy svou funkcí vytvářejí prostředí, které má zase zpět vliv na ně samotné. A výsledkem těchto organických vlivů a poměrů je potom stav peněžního trhu a jeho změny. Každá taková změna jest důsledkem stavu předchozího a jeho reakce na vnitřní i vnější vlivy a jest zase sama jednou z nejdůležitějších složek, které určují stav následující.

Je samozřejmé, že v době hospodářství plánovaného jest nutno plánovat také peněžní trh. Plán pro peněžní trh musí jednak vyjádřiti a shrnouti plán výroby, jak se bude tento plán výrobní obrážeti na peněžním trhu, jednak může obsahovati zásahy, které se strany peněžního trhu ovlivní výrobu.

PLÁNOVANÉ HOSPODÁŘSTVÍ.

Plánované hospodářství jest t. č. nejdalší metou, ke které až dospěl vývoj hospodařícího lidstva. Původně hospodařil každý jednotlivec, aby uspokojil svoje individuelní potřeby a touhy, třebas